

KAN, MAG OF MOET EEN INLICHTINGDIENST OP UW MEDEWERKING REKENEN?

Wauter VAN LAETHEM | Jurist bij het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten¹

De Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst² geeft zowel de burgerlijke als de militaire inlichtingendienst een (eerder beperkt) aantal wettelijke mogelijkheden om hun opdrachten uit te voeren. Deze bijdrage handelt over één van die bevoegdheden: in welke mate kunnen de Veiligheid van de Staat en de Algemene Dienst inlichting en veiligheid van de Krijgsmacht (ADIV) gegevens opvragen bij of spontaan ontvangen van particulieren of personen werkzaam in overheidsdiensten?

- In welk kader wordt de informatie precies gevraagd? Betreft het bijvoorbeeld een veiligheidsonderzoek? Of kadert de vraag in een ander onderzoek?
- Wie is de bestemming van de informatie? Is dit de militaire of de burgerlijke inlichtingendienst? In enkele zeer specifieke gevallen zal ook dit onderscheid van belang zijn bij het beantwoorden van de vraag of u bepaalde inlichtingen kan, mag of moet meedelen aan een lid van een inlichtingendienst.

De problematiek zal stap voor stap worden benaderd. In eerste instantie wordt het onderscheid gemaakt tussen private en publieke actoren. Vervolgens worden twee belangrijke wettelijke regelingen bekeken die normaliter een beperking of zelfs een verbod inhouden op het doorgeven van gegevens. Enerzijds is er de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (WVP)³; anderzijds zijn er de talloze bepalingen die een beroepsgeheim of een discretieplicht in het leven roepen. Nadien wordt toegelicht onder welke voorwaarden de gegevensoverdracht toegelaten is om tenslotte uit te maken wanneer ze verplicht is.

Doorheen de tekst zullen regelmatig een aantal voorbeelden worden opgenomen. Het weze duidelijk dat het in deze om hypothetische voorbeelden gaat, die alleen tot doel hebben de leesbaarheid van de tekst te verhogen.

116

Vigiles | Tijdschrift voor politierecht 2004/4

INLEIDING

Het antwoord op deze vraag is allerminst evident. Naar gelang van de situatie zal men heel wat regels in ogenschouw moeten nemen. Volgende parameters moeten immers onderscheiden worden:

- Bij wie wordt de informatie opgevraagd? Betreft het een publieke of een private actor? Is de persoon gehouden door een beroepsgeheim of een of andere discretieplicht?
- Welke gegevens worden opgevraagd? Zijn het persoonsgegevens of betreft het informatie die niet terug te brengen is tot een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon?
- Hoe of waar worden die gegevens bewaard? Werden ze opgeslagen in een computer of zijn ze opgenomen in een bestand?

1 De in deze bijdrage ingenomen standpunten, vertolken zijn persoonlijke mening en binden op geen enkele wijze het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten.

2 B.S. 18 december 1998.

3 B.S. 18 maart 1993.

PRIVATE VERSUS PUBLIEKE ACTOR

Een eerste grote onderscheid moet worden gemaakt tussen de publieke en de private sector. Dit onderscheid wordt in het leven geroepen door de wet op de inlichtingendiensten zelf. Artikel 14 regelt de situatie van de publieke sector, artikel 16 die van de particuliere sector.

Artikel 14

Met inachtneming van de wet, op basis van de eventueel afgesloten akkoorden en de door hun verantwoordelijke overheid bepaalde regels kunnen de gerechtelijke overheden, de ambtenaren en agenten van de openbare diensten uit eigen beweging aan de betrokken inlichtingen- en veiligheidsdienst de inlichtingen meedelen die nuttig zijn voor de uitvoering van zijn opdrachten. Op verzoek van een inlichtingen- en veiligheidsdienst kunnen, met inachtneming van de wet en op basis van de eventueel afgesloten akkoorden en van de door hun verantwoordelijke overheid bepaalde regels, de gerechtelijke overheden, de ambtenaren en agenten van de openbare diensten aan de betrokken inlichtingen- en veiligheidsdienst de inlichtingen meedelen die nuttig zijn voor de uitvoering van zijn opdrachten. Wanneer de gerechtelijke overheden, de ambtenaren en de agenten van de openbare diensten van oordeel zijn dat ze de door de inlichtingendiensten gevraagde inlichtingen niet kunnen meedelen, geven zij daarvoor binnen een maand na de aanvraag schriftelijk de redenen op.

Artikel 16

In overeenstemming met artikel 3, § 3, van de wet van 8 december 1992, tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, kunnen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten de inlichtingen noodzakelijk voor de uitoefening van hun

opdrachten, met inbegrip van persoonsgegevens, invinnen bij elke persoon of organisatie die behoort tot de privé-sector.

Het begrip 'openbare dienst' uit artikel 14 moet in de breedst mogelijke betekenis worden verstaan en behelst naast alle instellingen van de federale, Gemeenschaps-, Gewestelijke, provinciale en gemeentelijke overheden, onder andere elke instelling van openbaar nut⁴. Zo zal op de eventuele informatieoverdracht vanuit bijvoorbeeld *De Post*, *BLAC* of *Belgacom* artikel 14 van toepassing zijn, en niet artikel 16.

Met gerechtelijke overheden worden zowel parketmagistraten als onderzoeksrechters bedoeld⁵.

Maar de artikelen 14 en 16 zijn niet de enige die op algemene wijze de informatieoverdracht naar de inlichtingendiensten regelen. Artikel 18 van de wet van 30 november 1998 vormt ook zo'n bepaling.

Artikel 18

In de uitoefening van hun opdrachten kunnen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten een beroep doen op menselijke bronnen. In dat geval, moeten die diensten waken over de veiligheid van de gegevens die op de menselijke bronnen betrekking hebben en over de inlichtingen die ze mededelen.

Die 'menselijke bronnen' (of informanten⁶) kunnen niet anders dan publieke of private actoren zijn. Welke meerwaarde heeft deze bepaling dan t.o.v. de artikelen 14 en 16? Rusten er op de menselijke bronnen uit artikel 18 minder beperkingen? Dit kan moeilijk de bedoeling zijn geweest. Men kan toch niet aanvaarden dat informatie die bijvoorbeeld omwille van een beroepsgeheim niet mag megedeeld worden (zie verder), toch bij de inlichtingendienst terechtkomt onder de noemer 'informatie afkomstig van een informant'? Het is toch ook uitgesloten dat een ambtenaar de 'afgesloten akkoorden en de door (zijn)

4 Zie byb. *Gedr. St.*, Kamer 1995-96, 638/1, 14.

5 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/9, 2-3.

6 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/3, 11.

verantwoordelijke overheid bepaalde regels' (zie hierna) naast zich neerlegt en als informant meer gegevens doorspeelt dan afgesproken? Artikel 18 had duidelijk een andere finaliteit. Men wou het wettelijk mogelijk maken om de bron van de informatie geheim te houden⁷.

VERBOD OP INFORMATIEOVERDRACHT

Zowel de WVP als tal van regelingen die een beroepsgeheim of een discretieplicht in het leven roepen, verbieden in principe dat welbepaalde gegevens aan derden worden meegedeeld. Blijft de inlichtingendienst dan noodzakelijkerwijs verstoken van die informatie?

Informatie, verwerkte en niet verwerkte persoonsgegevens

De door particulieren meegedeelde gegevens kunnen bestaan uit persoonsgegevens⁹ of uit gegevens die geen betrekking hebben op een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon¹⁰. Deze laatste categorie zullen wij verder duiden met de term 'informatie'.

Betreft het persoonsgegevens dan wordt de vraag relevant of deze gegevens op geautomatiseerde wijze worden verwerkt of opgenomen zijn in een bestand in de zin van de WVP en dus 'verwerkte

persoonsgegevens' uitmaken. Indien dit niet het geval is, dan is - net zoals voor 'informatie' - de WVP niet van toepassing en kan zowel de publieke als de private actor deze gegevens op basis van deze regelgeving¹¹ probleemloos doorspelen aan een lid van een inlichtingendienst. Maar wat indien een hoteluitbater gevraagd wordt om de lijst met de vanuit een bepaalde kamer gevormde telefoonnummers uit zijn computer te halen?

Door particulieren verwerkte persoonsgegevens

De WVP stelt strenge eisen aan elke verwerking van persoonsgegevens. De verwerking die hier van belang is, is het 'doorgeven van persoonsgegevens aan een derde'. Deze handeling mag alleen gesteld worden indien ze én toelaatbaar, én rechtmatig is¹².

De *toelaatbaarheid* van deze verwerking vormt zeker geen probleem. Artikel 5, e), stelt dat: "Persoonsgegevens (...) slechts (mogen) verwerkt worden (...) wanneer de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van openbaar belang of die deel uitmaakt van de uitoefening van het openbaar gezag, die is opgedragen aan de verantwoordelijke voor de verwerking of aan de derde aan wie de gegevens worden verstrekt". Het doorgeven van persoonsgegevens aan inlichtingendiensten is dus toelaatbaar indien dit noodzakelijk is voor de vervulling van hun wettelijke opdrachten¹³.

...

7 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/3, 11.

8 Blijft natuurlijk het probleem van de controle op hetgeen een informant meedeelt. Wat indien een ambtenaar buiten de akkoorden om informatie doorspeelt? En wat indien een geneesheer zijn beroepsgeheim schendt? De gegevens zullen in een persoonlijk dossier terecht komen. Hoe kan die onrechtmatigheid achteraf rechtgezet worden? In strafzaken volstaat het in eerste instantie dat de betrokkene aannemelijk maakt dat het bewijs op onrechtmatige wijze is verkregen. Maar de inlichtingen waarover de Veiligheid van de Staat en de ADIV beschikken, worden zelden (rechtstreeks) aangewend in strafzaken. Meestal blijft het gebruik van de gegevens beperkt tot administratieve procedures waarbij de betrouwbaarheid van personen wordt nagegaan (toekenning veiligheidsmachtiging, wapenvergunning, vergunning als bewakingsagent of detective, naturalisatie...). En in administratieve zaken bestaat er niet zoiets als een theorie over 'onrechtmatig verkregen bewijs' die door alle overheden op dezelfde wijze wordt ingevuld. De betrokkene zal ook niet zomaar inzage kunnen krijgen in de gegevens die de inlichtingendienst over hem meedeelt; soms weet hij zelfs niet dat gegevens van een inlichtingendienst mee de beslissing van de administratieve overheid hebben ondersteund. Een ander verschilpunt met (de meeste) strafzaken is dat de gegevens die de inlichtingendiensten doorspelen vaak jaren oud kunnen zijn zodat hun waarde en de rechtmatigheid van hun herkomst moeilijker te verifiëren vallen.

9 Bijvoorbeeld de identiteit en het adres van een postbushouder bij *De Post* of passagiersgegevens waarover een luchtvaartmaatschappij beschikt.

10 Bijvoorbeeld de grondplannen van locaties die dienen te worden geobserveerd.

11 Er moet uiteraard gekeken worden of andere regels (zoals bvb. het beroepsgeheim) geen verbod op informatieoverdracht met zich brengen.

12 D. DE BOT, "Verwerking van persoonsgegevens", in *Recht en praktijk*, Antwerpen, Kluwer, 2001, 111 e.v.

13 De voorbereidende werken bij de wetswijziging van de WVP verwijzen uitdrukkelijk naar de artikelen 7 en 9 van de wet op de inlichtingendiensten als 'taak van openbaar belang' in de zin van artikel 5, e) van de WVP (*Gedr. St.*, Kamer, 1997-98, 1566/1, 32).

De *rechtmatigheid* van de informatieoverdracht ligt delicaat. Artikel 4, § 1, 2°, stelt het volgende: “Persoonsgegevens dienen (...) voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden te worden verkregen en niet verder te worden verwerkt (lees: *doorgegeven*) op een wijze die, rekening houdend met alle relevante factoren, met name met de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, onverenigbaar is met die doeleinden.” M.a.w.: hij die persoonsgegevens opslaat moet vooraf uitdrukkelijk omschrijven met welk doel hij dit doet. Indien hij dit doet met doel A, mag hij die gegevens nadien niet zomaar gebruiken voor doel B, tenzij doel B nauw aanleunt bij doel A. Hij mag die gegevens ook niet doorgeven aan een derde die ze wil gebruiken voor doel C, tenzij opnieuw doel A en C ‘verenigbaar’ zijn¹⁴.

Nu bestaat het doeleinde van de registratie van telefoonnummers door de hoteluitbater erin de geleverde diensten aan de gast te kunnen factureren. Deze lijst met telefoonnummers doorgeven aan een lid van een inlichtingendienst om bijvoorbeeld de veiligheid van de Staat te dienen, is hiermee uiteraard niet te verenigen. Conclusie: behoudens een eventueel beroep op de figuur van de noodtoestand, mogen de gegevens niet meegedeeld worden¹⁵¹⁶.

Het valt uiteraard niet uit te sluiten dat een particuliere (of publieke) actor bij de omschrijving van het doel van zijn bestand, rekening heeft gehouden met de mogelijkheid dat politie- en inlichtingendiensten geïnteresseerd zijn in die

gegevens en dat een van zijn geformuleerde doelstellingen wél verenigbaar is met een informatieoverdracht aan een inlichtingendienst¹⁷. In dat geval mogen de gegevens uiteraard worden meegedeeld. Maar naar alle waarschijnlijkheid geldt dit voor een minderheid van de bestanden.

Het is dus belangrijk om te onderzoeken of men met artikel 16 van de wet van 30 november 1998 een algemene uitzondering heeft willen creëren op het verbod uit de WVP om verwerkte persoonsgegevens naar een derde (*in casu* een inlichtingendienst) door te spelen als dit onverenigbaar is met de finaliteit van de verwerking¹⁸. Wij menen dat men aan artikel 16 niet die draagwijdte mag geven. Hiervoor baseren wij ons op een analyse van de parlementaire besprekingen.

Pas in de Senaat wordt bij amendement voorgesteld om een artikel in te voegen dat handelt over de informatie-inwinning bij particulieren¹⁹. Het wetsartikel verwijst op dat moment echter niet naar de WVP. De verantwoording bij de ontwerp tekst is interessant: “De huidige tekst van artikel 10 *quinquies* beoogt dus ten opzichte van de privé-sector de *rechtmatigheid* [wij onderlijnen] te benadrukken van een eventueel verzoek vanwege de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, in het bijzonder wanneer dit de mededeling betreft van persoonsgegevens die vallen onder toepassing van de Wet van 8 december 1992 betreffende bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens²⁰.”

- ...
- 14 Zie voor een voorbeeld waarbij de politie met succes de door een bank geregistreerde persoonsgegevens gebruikt voor haar niet-identieke maar verenigbaar doeleinde: Gent, 28 maart 2002, *Tijdschrift voor Strafrecht*, 2002, 326 en P. DE HERT, “De waarde van de Wet van 8 december 1992 bij de bewijsbeoordeling in strafzaken”, *Tijdschrift voor Strafrecht*, 2002, 310.
 - 15 Politie en gerecht worden overigens geconfronteerd met dezelfde beperking. Dit kan verwonderlijk, zelf wereldvreemd overkomen maar het is het gevolg van het feit dat onze WVP, anders dan een aantal buitenlandse voorbeelden niet op algemene wijze stelt dat het gerechtelijk apparaat onder bepaalde voorwaarden gegevens kan opvragen voor een gerechtelijke doelstelling wat ook de originele doelstelling van de eerste verwerking is (P. DE HERT, *l.c.*, 310).
 - 16 Verdere verwerking voor een andere doelstelling is evenwel niet verboden (D. DE BOT, *o.c.*, 120-121). Wijziging van doelstelling kan mits aan alle rechtmatigheidsvereisten van de wet is voldaan. M.a.w: de wet verhindert niet dat een hoteluitbater op een gegeven ogenblik beslist om de telefoongegevens alsnog door te geven voor een ander doel zolang dit doel duidelijk omschreven wordt, ter kennis wordt gebracht van de betrokkene en een nieuwe aangifte gebeurt van die bewuste verwerking. Het is dus niet vereist dat de persoonsgegevens opnieuw worden ingewonnen. Al bij al lijkt deze mogelijkheid hier eerder theoretisch, ook al omdat rekening moet worden gehouden met art. 109terD van de Belgacomwet van 21 maart 1991.
 - 17 Zo’n doel zou als volgt kunnen luiden: “de registratie van de gegevens gebeurt ook met het oog op mededeling van deze gegevens aan gerechtelijke en administratieve overheden die hierom verzoeken en die deze gegevens willen aanwenden ter vrijwaring van de veiligheid van de Staat of in het kader van de strijd tegen criminaliteit.”
 - 18 Artikel 13 van de Europese richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 laat de nationale wetgever toe zo’n uitzondering te creëren in het belang van de veiligheid van de staat.
 - 19 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/3, 8.
 - 20 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/3, 11.

Het verzoek door de inlichtingendienst mag dan al rechtmatig zijn, de mededeling door de particulier is dat daarom nog niet. Het is immers niet omdat een inlichtingendienst bepaalde gegevens mag verzamelen, dat een particulier haar die gegevens ook mag verschaffen. De oefening naar de toelaatbaarheid en de rechtmatigheid van een informatieoverdracht moet m.a.w. tweemaal gebeuren: eenmaal in hoofde van diegene die de informatie wil doorgeven en eenmaal in hoofde van diegene die de informatie wil verwerven.

Dat men met artikel 16 niet heeft willen tornen aan de bestaande situatie blijkt overigens ook uit de verdere besprekingen. Bij amendement wordt aan artikel 10 *quinquies* de verwijzing naar artikel 3, § 3, van de WVP toegevoegd. De verantwoording klinkt als volgt: “De wet tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bepaalt reeds welke inlichtingen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten kunnen inwinnen bij de privé-sector. Artikel 10 *quinquies* is dus eigenlijk overbodig [wij onderlijnen]. Als men het voor redenen duidelijkheid, toch wil behouden, dan moet duidelijk verwezen worden naar de geldende wettelijke bepalingen in de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer²¹.”

Eens terug in de Kamer wordt artikel 16 ongewijzigd overgenomen en de verslaggever voegt er aan toe: “Trouwens, aangezien de gegevens bijgehouden door de openbare sector niet voldoende zijn, moeten de inlichtingendiensten bij de privé-sector informatie kunnen vergaren of gegevens van persoonlijke aard kunnen inzamelen. Teneinde de overeenstemming tussen de twee wetten te vrijwaren, was het nodig om zich te beroepen op artikel 3, § 3, van de wet van 8 december 1992 betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens om zo de wettelijkheid van een eventuele aanvraag [wij onderlijnen] van de inlichtingendiensten bij de privé-sector te staven. Dit maakt de bestaansreden uit van artikel 16²².”

Ook al kon deze passage wat duidelijker, toch blijft voor ons de conclusie dat de wet op de inlichtingendiensten geen algemene machtiging verleent om door private actoren ‘verwerkte persoonsgegevens’ door te spelen naar inlichtingendiensten.

Het beroepsgeheim van particulieren

Op dit vlak stelt zich geen probleem: artikel 16 van de wet op de inlichtingendiensten kan nooit gelezen worden als zou het een toelating inhouden om, spontaan of op verzoek, gegevens die gedekt zijn door een beroepsgeheim of een discretieplicht, mee te delen aan een inlichtingendienst.

Wij verwijzen alleen naar het specifieke geval van de detective. Onder deze afdeling onthouden we dat hij normaal gesproken gehouden is door een discretieplicht: de informatie die hij verzamelt of naar aanleiding van de opdracht verkrijgt, mag alleen worden doorgegeven aan de opdrachtgever²³. De (voorlopige) conclusie luidt dat noch de Veiligheid van Staat, noch de ADIV mededeling kan krijgen van deze gegevens.

Door publieke overheden verwerkte persoonsgegevens en het beroepsgeheim

Om de juiste draagwijdte van artikel 14 van de wet op de inlichtingendiensten zo duidelijk mogelijk weer te geven, worden de vragen naar de toepasselijkheid van de WVP en van de regelingen inzake het beroepsgeheim samen behandeld.

Anders dan artikel 16, verwijst artikel 14 niet naar de WVP. Ook tijdens de voorbereidende werken wordt in die context met geen woord gerept over

21 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-89, 758/5. Over deze passage en de uiteindelijke redactie van artikel 16 kan je veel schrijven. Vooreerst is de verwijzing naar artikel 3, § 3 (nu § 4) WVP niet op zijn plaats. Dat artikel bepaalt nu net welke eisen uit de WVP *niet* van toepassing zijn op de inlichtingendiensten. Vervolgens breidt een letterlijke toepassing van artikel 16 het toepassingsgebied van de WVP uit voor de inlichtingendiensten. Ze stelt namelijk dat de eisen van deze wet moeten worden nageleefd, ook indien de Staatsveiligheid ‘inlichtingen’ inwint die geen persoonsgegevens zijn. Dit is nooit de bedoeling geweest.

22 *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/20, 4.

23 Artikel 10, lid 1, van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective (*B.S.*, 2 oktober 1991; *err.* 11 februari 1993).

deze wet. De regeling die geldt voor de publieke sector, kende een andere 'aanpak'. Ze richt zich niet tot het lid van de inlichtingendienst maar tot de publieke functionaris; ze stelt dat deze laatste inlichtingen kan meedelen 'met inachtneming van de wet'. Maar welke wet of wetten moet die functionaris respecteren²⁴?

Een eerste reeks van wetten zijn de regels die een beroepsgeheim of een discretieplicht in het leven roepen. Onder zo'n lezing zou artikel 14 echter niet veel zin hebben. Alle gerechtelijke overheden en ambtenaren en agenten van openbare diensten zijn wel aan een of andere geheimhouding onderworpen²⁵.

De beleidsnota van de regering die aan de basis lag van het wetsontwerp over de inlichtingendiensten voorzag blijkbaar in een systeem waarbij het beroepsgeheim terzijde kon worden geschoven indien personen werkzaam in overheidsdiensten gegevens wilden doorspelen naar de inlichtingendiensten²⁶. Toch is er een passage in de Memorie van Toelichting die duidelijk vasthoudt aan het beroepsgeheim: "Het inwinnen van informatie (...) mag geen inbreuk maken op artikel 458 van het Strafwetboek, luidens hetwelk het beroepsgeheim van personen die bij die gelegenheid benaderd zijn, wordt beschermd²⁷". Alles wijst er echter op dat men deze passus is vergeten te schrappen uit de tekst zoals die aan de Raad van State was voorgelegd. In die tekst van artikel 14 (toen nog artikel 12) stond immers te lezen dat de inlichtingendiensten persoonsgegevens kunnen verzamelen zonder dwang en "onverminderd artikel 458 van het Strafwetboek²⁸". Zonder enige commentaar verdween de verwijzing

naar artikel 458 Sw. echter uit de aan het Parlement voorgestelde wettekst. De noodzakelijke aanpassing in de memorie werd blijkbaar vergeten. Maar er zijn nog andere argumenten die er duidelijk op wijzen dat het beroepsgeheim niet geldt indien men gegevens wil overmaken aan leden van inlichtingendiensten.

Artikel 14 werd in het ontwerp ingevoegd om tegemoet te komen aan het probleem dat elke overheidsdienst zo zijn eigen regels had m.b.t. de mededeling van gegevens aan de Staatsveiligheid. "Bovendien zijn er wetten, waarbij uitdrukkelijk de openbaarmaking van sommige gegevens wordt verboden²⁹". Daarom wordt "in de wet (...) een methode bepaald, waarbij de leden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten de nodige informatie kunnen verkrijgen, hoewel ter zake toch enige beoordelingsruimte wordt gelaten aan de dienst waaraan het verzoek om informatie wordt gericht. Er wordt een wettige machtiging, zij het geen verplichting, ingevoerd om informatie te verstrekken [wij onderlijnen]. Elke dienst moet uitmaken, naar gelang van de omstandigheden van elk verzoek, welk soort informatie kan worden verstrekt en op welke wijze." En verder: "(...) dit artikel geeft het recht inlichtingen mede te delen die door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten worden gevraagd³⁰".

Voorts werd expliciet als voorbeeld aangehaald dat gegevens die het voorwerp uitmaken van een gerechtelijk onderzoek, kunnen uitgewisseld worden³¹. Aldus mag een parketmagistraat of zelfs een onderzoeksrechter informatie over een lopend onderzoek meedelen aan de Staatsveiligheid³².

- ...
- 24 De Commissie tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer had zich juist dezelfde vraag gesteld in haar op verzoek van de Senaat opgestelde advies (nr. 12/89 van 23 maart 1998). De Senatoren zijn evenwel niet ingegaan op de terecht bedenkings van de commissie.
- 25 Op dat ogenblik zou alleen voor politieambtenaren een uitzondering gelden. Het toenmalige artikel 39 (nu artikel 44/1) van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt liet immers reeds een gegevensoverdracht naar leden van inlichtingendiensten toe.
- 26 Dit kan opgemaakt worden uit het advies dat het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten over de ontwerp tekst uitbracht (zie Activiteitenverslag 1995, Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten, p. 96, www.comiteri.be).
- 27 *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/1, 13.
- 28 *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/1, 23.
- 29 *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/1, 6.
- 30 *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/1, 13. Zie ook *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/14, 19-20 en *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/10, 20.
- 31 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-98, 758/9, 2-3. Een groot deel van het door de Regering aangehaalde voorbeeld heeft echter betrekking op de informatiestroom van de inlichtingendienst naar de onderzoeksrechter.
- 32 Zie evenwel verder i.v.m. de nieuwe regeling onder artikel 56 Sv.

Er bestaat dan ook geen twijfel over dat magistraten en politieambten die gegevens overmaken, het beroeps- of onderzoeksgeheim niet schenden. Maar de wetgever wou 'de machtiging' duidelijk niet beperken tot deze twee publieke actoren. Artikel 14 creëert in principe een wettelijke uitzondering voor elke vorm van beroepsgeheim zodat de zwijgplicht van ambtenaren, het postgeheim voor personen werkzaam bij *De Post*³³ of het beroepsgeheim voor leden van Cel voor financiële informatieverwerking³⁴ niet geldt in hun relatie met een lid van een inlichtingendienst. In principe althans, want er bestaan regelingen die dateren van na de inwerkingtreding van de wet op de inlichtingendiensten die een zeer strikt regime van geheimhouding in het leven roepen en die (waarschijnlijk ongewild) voorbijgaan aan de bijzondere positie van de inlichtingendiensten. Wij verwijzen alleen naar het beroepsgeheim zoals ingesteld door artikel 74 van Wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten³⁵. De leden van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen "zijn gebonden door het beroepsgeheim en mogen de vertrouwelijke informatie waarvan zij kennis hebben gekregen bij de uitoefening van hun taken, niet onthullen, aan welke persoon of autoriteit ook." Er is wel een uitzondering "ingeval de mededeling van dergelijke informatie wordt voorgeschreven of toegestaan door of krachtens deze wet en de wetten die de opdrachten van de CBF regelen". De regeling uit de wet op de inlichtingendiensten brengt hier blijkbaar geen soelaas.

Wat er ook van zij, ten tijde van de totstandkoming van de wet op de inlichtingendiensten moesten publiek actoren geen rekening houden met regelingen die hen onderwierpen aan een beroepsgeheim. Maar welke wet moest dan wel in acht worden genomen? De wet betreffende de verwerking van persoonsgegevens?

Uit de voorbereidende werken blijkt alleszins dat er heel wat belang werd gehecht aan het feit dat de

wet in acht zou worden genomen. Getuige daarvan de verantwoording bij een amendement waarbij de woorden "met inachtneming van de wet" helemaal vooraan het artikel 14 werden geplaatst: "In de voorgestelde tekst ligt de nadruk te veel op het feit dat ambtenaren, magistraten en agenten van openbare diensten uit eigen beweging en op verzoek van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten inlichtingen medelen aan de betrokken diensten. Het feit dat deze mededeling onderworpen is aan de wet [wij onderlijnen] en aan de door hun verantwoordelijke overheid bepaalde modaliteiten staat slechts in tweede orde. Het lijkt ons noodzakelijk de wettelijke bepalingen [wij onderlijnen] de door de verantwoordelijke overheid bepaalde regels en de afgesloten akkoorden tussen deze overheden en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten duidelijker als voorwaarde te stellen voor het mededelen van inlichtingen door ambtenaren, magistraten en agenten van openbare diensten³⁶". Maar hiermee zijn we natuurlijk geen stap dichterbij de oplossing.

Indien die bewuste wet (ondermeer) de WVP is, is het op zijn minst vreemd dat men ze niet als dusdanig vermeldt. Noch in de wettekst zelf, noch in de parlementaire bespreking wordt er met één woord over gerept, en dit terwijl deze wet in de relatie met de particuliere sector te pas en te onpas werd aangehaald. Er zijn nog twee argumenten die er op wijzen dat artikel 14 als een uitzondering moet gezien worden op de vereiste dat de doelstelling van de oorspronkelijke verwerking verenigbaar moet zijn met de verwerking van de inlichtingendiensten³⁷.

Zo is artikel 14 anders opgevat dan artikel 16. Artikel 16 biedt de inlichtingendienst de mogelijkheid zich te bevragen bij een privé-persoon, zonder die particulier een wettelijke toelating te verlenen om regelingen die een geheimhoudingsverplichting opleggen, naast zich neer te leggen. Artikel 14 richt zich tot de houder van de informatie. En staat er in de voorbereidende werken niet te lezen dat "dit artikel (...) het recht (geeft) inlichtingen mede te delen die door de

33 Artikel 28 van de Wet van 26 december 1956 op de Postdienst (B.S. 30 december 1956).

34 Artikel 17 van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (B.S. 9 februari 1993). Bij een recente wetswijziging van de wet van 11 januari 1993 ging de wetgever er verkeerdelijk van uit dat het beroepsgeheim van de leden van de Cel voor financiële informatieverstrekking wel gold ten aanzien van leden van de inlichtingendiensten (*Gedr. St.*, Kamer, 2003-2004, 383/1, 49-50). Wij bespreken die regeling verder, aangezien ze een verplichting tot informatieoverdracht inhoudt.

35 B.S., 4 september 2002.

36 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-89, 758/5, 4.

37 Artikel 13 van Europese richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 laat zo'n uitzondering toe.

inlichtingen- en veiligheidsdiensten worden gevraagd³⁸?. Tenslotte was het de bedoeling van de wetgever om wettelijke belemmeringen voor een informatieoverdracht weg te werken. Door vast te houden aan de doelstellingsvereiste, komt men hieraan uiteraard niet tegemoet.

Met enig voorbehoud durven wij dan ook te stellen dat de WVP niet van toepassing is op het doorgeven van informatie door publieke overheden³⁹. Welke dan die wet is die zo hoognodig moet worden nageleefd, blijft voor ons een vraagteken.

TOELATING TOT INFORMATIEOVERDRACHT

De private sector *mag* dus informatie en niet-verwerkte persoonsgegevens doorspelen naar de Staatsveiligheid/ADIV tenzij de betrokkene gehouden is tot een of andere vorm van discretie of beroepsgeheim. Persoonsgegevens waarop de WVP van toepassing is, *mogen* worden doorgespeeld als dit verenigbaar is met de oorspronkelijke doelstelling en indien er geen beroepsgeheim of discretieplicht in het spel is.

De publieke sector heeft meer mogelijkheden. Zeker is dat het beroepsgeheim geen rem kan betekenen op de informatieoverdracht: gegevens gedekt door een beroepsgeheim *mogen* meegedeeld worden. Maar o.i. *mogen* publieke overheden ook geautomatiseerde of in bestanden opgenomen persoonsgegevens meedelen aan de Staatsveiligheid/ADIV, ook al laat de finaliteit van hun gegevensverwerking dit niet toe.

In al deze gevallen betreft het in hoofdte van de private of publieke actor een *toelating* en dus geen *verplichting*. Publieke overheden mogen echter niet zondermeer weigeren informatie over te maken. Indien zij van oordeel zijn dat ze de door de inlichtingendiensten gevraagde inlichtingen niet kunnen meedelen, geven zij daarvoor binnen een maand na de aanvraag schriftelijk de redenen op. Van deze motivering moet niet al te veel verwacht worden. De minister van Justitie liet bij de besprekingen duidelijk verstaan dat dit niet al te gedetailleerd hoeft te zijn. Zo kan het voldoende zijn dat de magistraat verklaart dat een onderzoek aan de gang is waarvan hij de inhoud niet kan bekend maken⁴⁰.

De toelating om gegevens mee te delen, vervalt niet indien er geen akkoord zou zijn afgesloten met de betrokken overheid. Artikel 14 verwijst naar 'eventueel' afgesloten akkoorden. Op basis van deze regel werden reeds een aantal (vertrouwelijke) akkoorden gesloten met diverse overheden. Een van die akkoorden is terug te vinden in de COL 13/99 van het College van Procureurs-generaal die handelt over de samenwerking tussen gerechtelijke overheden en de inlichtingendiensten^{41, 42}. Een andere meer globale regeling, dateert van 16 februari 2000. Het betreft de richtlijn van het Ministerieel Comité voor Inlichting en Veiligheid i.v.m. het uitwisselen van informatie en de samenwerking tussen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, en de administratieve overheden en -diensten. In deze richtlijn worden de inlichtingendiensten en de administratieve diensten verzocht om, op eigen initiatief of op verzoek, alle documenten en informatie die ze nodig hebben voor de uitvoering van hun respectievelijk wettelijke opdrachten, zo snel mogelijk aan mekaar over te maken en daarbij steeds het te bereiken doel voor ogen te houden⁴³.

38 *Gedr. St.*, Kamer, 1995-96, 638/1, 13.

39 Anders dan de hoteluitbater zou Belgacom dus wél de met het oog op facturatie bijgehouden persoonsgegevens kunnen meedelen aan inlichtingendiensten.

40 *Gedr. St.*, Senaat, 1997-89, 758/10, 125.

41 Zie het Activiteitenverslag 2001 van het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten, p. 83, te consulteren op www.comiteri.be.

42 Er is ook een protocol met het federaal parket en er wordt gewerkt aan een protocol met de federale politie (Interpellaties nr. 337 en 338 in de Kamercommissie Justitie op 24 mei 2004).

43 Zie het Activiteitenverslag 2003 van het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten, p. 123 en 188 en F. SCHUERMANS, "Bronnenbescherming en inlichtingendiensten", in *Informatiehuishouding binnen de politiediensten*, L. TEMPELS, (ed.), Brussel, Politeia, 2003, 69.

Indien de WVP van toepassing is op de gegevensoverdracht moet tevens rekening worden gehouden met de notie 'ontvanger' uit artikel 1, § 7, en met de gevolgen die artikel 9 daaraan koppelt. Artikel 1 definieert 'ontvanger' als "de natuurlijke persoon, de rechtspersoon, de feitelijke vereniging of het openbaar bestuur (...) aan wie de gegevens worden meegedeeld, ongeacht of het al dan niet een derde betreft; administratieve of gerechtelijke instanties aan wie gegevens kunnen worden meegedeeld in het kader van een bijzondere onderzoeksprocedure worden evenwel niet beschouwd als ontvangers⁴⁴".

Artikel 9, § 1, verplicht de verantwoordelijke voor de verwerking om uiterlijk op het moment dat de gegevens worden verkregen de betrokkene op de hoogte te brengen van 'de ontvangers of de categorieën ontvangers van de gegevens'. De particuliere sector zal dan ook in de omschrijving van het doel van de verwerking meteen moeten refereren naar de categorieën van diensten die de persoonsgegevens mogen ontvangen⁴⁵.

Deze eis uit artikel 9 speelt niet ten aanzien van de publieke overheid aangezien wij er van uitgaan dat artikel 14 van de wet op inlichtingendiensten een uitzondering vormt op de WVP. De wet maakt immers dat de betrokkene weet dat de inlichtingendienst ontvanger kan zijn van gegevens.

Tenslotte moet worden gewezen op artikel 36*bis* van de WVP zoals ingevoegd bij artikel 10 van de wet van 26 februari 2003⁴⁶. Indien de mededeling van persoonsgegevens door een federale overheidsdienst of door een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid die onder de federale overheid ressorteert op elektronische wijze geschiedt, dient de principiële machtiging van het sectoraal comité voor de federale overheid bij de Privacycommissie te worden verkregen⁴⁷.

VERPLICHTING TOT INFORMATIEOVERDRACHT

Naast het verbod en de toelating, blijft er de eventuele verplichting om gegevens over te maken. Er zijn inderdaad verschillende bepalingen die overheden (en in twee gevallen particulieren) verplichten op eigen initiatief gegevens over te maken of om te antwoorden op verzoeken van een van de inlichtingendiensten. Een aantal wettelijke bepalingen gaan nog een stap verder: ze laten de leden van inlichtingendiensten toe zelf de gegevens uit de bestanden op te vragen. Die situaties worden als eerste besproken.

Gegevens uit de bevolkings- en vreemdelingenregisters, het wachtregister van de vreemdelingen en uit het Rijksregister

De regels voor de mededeling van inlichtingen die afkomstig zijn uit de bevolkings- en vreemdelingenregisters, dienden bij een in Ministerraad overlegd besluit te worden bepaald⁴⁸. Voor de ADIV gebeurde dit bij K.B. van 8 juli 1999⁴⁹; voor de Veiligheid van de Staat bij K.B. van 6 oktober 2000⁵⁰. De gemeentelijke overheden zijn verplicht onmiddellijk en nauwgezet op elk verzoek van een agent van een van deze diensten in te gaan wanneer het beantwoordt aan de formele vormvereisten. De mededeling heeft betrekking op alle in de registers opgenomen gegevens. Tevens kan de Veiligheid van de Staat (en niet de ADIV) dezelfde gegevens bekomen door bemiddeling van het Rijksregister⁵¹. Dit systeem werd ingevoerd als een vorm van controle.

44 De Veiligheid van de Staat en de ADIV voldoen aan deze notie indien zij persoonsgegevens ontvangen. Ons inziens vallen zij in principe niet onder de uitzondering die artikel 1, § 7, formuleert. In de rechtsleer wordt in het kader van een bijzondere onderzoeksprocedure immers verwezen naar specifieke, eenmalige enquêtes of onderzoeken "bv. in het kader van een bijzondere fiscale of sociale inspectie, een gerechtelijk onderzoek enz." (D. DE BOT, *o.c.*, 57-58). In deze gevallen beschikken de genoemde overheden over een specifiek mandaat. Voor de Staatsveiligheid/ADIV is dit in principe niet zo. Alleen wanneer zij een veiligheidsonderzoek voeren of in geval van een mandaat in het kader van de detectiewet – (zie verder) kan men volgens ons een analoge redenering maken.

45 Zie voetnoot 17.

46 B.S. 26 juni 2003.

47 Dit comité is echter nog niet operationeel.

48 Artikel 15 van de wet op de inlichtingendiensten.

49 K.B. van 8 juli 1999 betreffende de mededeling door de gemeenten van informatie, opgenomen in de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, aan de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van de Krijgsmacht, B.S. 7 augustus 1999.

50 K.B. van 6 oktober 2000 betreffende de mededeling door de gemeenten van informatie, opgenomen in de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, aan de Veiligheid van de Staat, B.S. 11 november 2000.

51 K.B. van 28 februari 2002 betreffende de mededeling van informatie door de gemeenten aan de Veiligheid van de Staat door toedoen van het Rijksregister van de natuurlijke personen, B.S. 29 maart 2002.

Wat betreft de gegevens van de personen die in het bevolkings- en vreemdelingenregister zijn opgenomen en die berusten in het Rijksregister geldt voor de ADIV dat zijn chef en de door hem schriftelijk aangewezen agenten toegang hebben tot de in artikel 3, 1° tot 9° en de in artikel 3, tweede lid, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van natuurlijke personen opgenomen gegevens⁵². Voor de Veiligheid van de Staat geldt hetzelfde voor de (adjunct-)administrateur-generaal en de schriftelijk aangewezen agenten van de dienst⁵³. Voor de Veiligheid van de Staat geldt daarenboven dat de leden toegang hebben tot de in artikel 3, 1° tot 11° en de in artikel 3, tweede lid, bedoelde gegevens die in het Rijksregister worden bewaard met betrekking tot vreemdelingen die in het wachtregister zijn opgenomen⁵⁴.

De bovenstaande regels gelden voor alle wettelijke opdrachten van de Veiligheid van de Staat en de ADIV. In het kader van hun bevoegdheid om veiligheidsonderzoeken te voeren, geeft de wet echter zelf een recht van toegang tot deze verschillende registers en dit op algemene wijze (zie verder). In het kader van deze onderzoeken gelden volgens ons dan ook geen restricties.

Gegevens uit het Centraal strafregister

Schriftelijk bij naam aangewezen ambtenaren van niveau 1 van de inlichtingendiensten hebben in het kader van de bij wet bepaalde opdrachten toegang tot de persoonsgegevens die in het Centrale Strafregister zijn opgenomen. Over vier gegevens kunnen zij echter niet beschikken⁵⁵:

- veroordelingen waarvoor amnestie is verleend;
- beslissingen vernietigd op grond van artikel 416 tot 442 of artikel 443 tot 447bis van het Wetboek van strafvordering;

- beslissingen tot intrekking genomen op grond van de artikelen 10 tot 14 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof;
- veroordelingen en beslissingen uitgesproken op grond van een opgeheven wetsbepaling, op voorwaarde dat de strafbaarheid van het feit is opgeheven.

Ons inziens kunnen de leden van de inlichtingendiensten deze vier gegevens alsnog opvragen op basis van artikel 14 van de Wet op de inlichtingendiensten. Op dat ogenblik rust er echter geen verplichting op de administratie om de gegevens mee te delen.

Inschrijvingsdocumenten van de reizigers

In het kader van hun opdrachten kunnen inlichtingendiensten zich door de eigenaars, exploitanten of aangestelden van die hotelinrichtingen de inschrijvingsdocumenten van de reizigers doen overleggen⁵⁶.

Inlichtingen in het kader van een veiligheidsonderzoek

In het kader van een veiligheidsonderzoek zijn tal van gegevens die ter beschikking zijn van overheidsdiensten allerhande op voorlegging van hun legitimatiekaart toegankelijk voor speciaal daartoe aangewezen agenten van de Veiligheid van de Staat en de ADIV.⁵⁷ Het betreft:

- * gegevens uit het centraal strafregister⁵⁸,
- * gegevens uit de bevolkings- en vreemdelingenregisters⁵⁹,
- * gegevens uit het Rijksregister,
- * gegevens uit het wachtregister van de vreemdelingen,

52 K.B. van 8 juli 1999 waarbij de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van de Krijgsmacht toegang wordt verleend tot het Rijksregister van de natuurlijke personen, *B.S.* 7 augustus 1999.

53 K.B. van 10 augustus 2001 waarbij aan de Veiligheid van de Staat toegang wordt verleend tot het Rijksregister van de natuurlijke personen, *B.S.* 7 september 2001.

54 K.B. van 6 januari 1997 waarbij aan bepaalde openbare overheden toegang wordt verleend tot de informatiegegevens die worden bewaard bij het Rijksregister van de natuurlijke personen, met betrekking tot de vreemdelingen die in het wachtregister zijn ingeschreven (*B.S.* 22 februari 1997) zoals gewijzigd bij het KB van 6 oktober 2000, *B.S.* 10 november 2000.

55 Artikel 593 Sv.

56 Artikel 17 van de wet op de inlichtingendiensten.

57 Artikel 19 van wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen (*B.S.* 7 mei 1999).

58 Ons lijken de vier gegevens die normaliter niet toegankelijk zijn voor de inlichtingendiensten, wel toegankelijk in het kader van een veiligheidsonderzoek.

59 Deze bepaling verwees ook naar de gemeentelijke strafregisters. Deze moeten echter verdwijnen ingevolge de wet van 8 augustus 1997 betreffende het Centraal Strafregister.

- * de politiegegevens die toegankelijk zijn voor politieambtenaren bij de uitvoering van identiteitscontroles;
- * alle nuttige informatie waarover de algemene politiediensten beschikken;
- * alle nuttige inlichtingen betreffende de identiteit of de kredietwaardigheid van de betrokkene bij⁶⁰
- het Ministerie van Financiën:
 - a) de Centrale Dienst der vaste uitgaven;
 - b) de Administratie der directe belastingen;
 - c) de Administratie van de BTW, registratie en domeinen;
 - d) de Administratie van het kadaster;
 - e) de Administratie der douane en accijnzen;
- de overige overheidsdiensten belast met de administratie van de wedden;
- het handelsregister;
- het ambachtenregister;
- de Dienst Vreemdelingenzaken;
- volgende diensten binnen de Nationale Bank van België:
 - a) de Centrale voor kredieten aan particulieren;
 - b) de Centrale voor kredieten aan ondernemingen;
 - c) de Centrale voor behandeling van handelspapieren;
 - d) de Balanscentrale;
- de Kruispuntbank van de sociale zekerheid.

In al deze gevallen heeft de overheidsdienst dus geen appreciatiebevoegdheid: zij zal de gevraagde gegevens moeten meedelen⁶¹.

Beschermingsopdrachten

Anders dan de ADIV kreeg de burgerlijke inlichtingendienst een operationele taak toebedeeld: zij moet in sommige gevallen instaan voor de bescherming van personen.

In dat kader mogen er geen beperkingen zijn op de doorstroming van informatie. Artikel 23 van de Wet op de inlichtingendiensten bepaalt dat de gerechtelijke overheden, de ambtenaren en agenten van de openbare diensten gehouden zijn aan de

minister van Binnenlandse Zaken alle nuttige inlichtingen mee te delen die ze bezitten en die betrekking hebben op de bescherming van het leven en de fysieke integriteit van de te beschermen personen met inachtneming van de door hun verantwoordelijke overheid bepaalde regels. Op zijn beurt deelt de minister van Binnenlandse Zaken aan de Veiligheid van de Staat alle inlichtingen mee die noodzakelijk zijn ter uitvoering van de haar opgedragen beschermingsopdrachten.

Cel financiële informatieverwerking

Wanneer de Cel voor financiële informatieverwerking ernstige aanwijzingen heeft dat er geld werd witgewassen of het terrorisme werd gefinancierd, moet zij haar informatie meedelen aan de procureur des Konings of de federale procureur. Wanneer deze mededeling informatie bevat waarvoor de Staatsveiligheid of de ADIV inlichtingen aan de cel hebben verstrekt, deelt ze hen dit mee⁶².

Blijkbaar beperkt de verplichting⁶³ van de Cel voor financiële informatieverwerking zich tot de mededeling van het feit dat er een dossier naar het parket werd overgemaakt. De dossiers kunnen op basis van deze bepaling niet verplicht worden overgemaakt. Maar zoals we reeds stelden, kan deze cel, als publieke overheidsdienst, steeds beslissen die gegevens op verzoek of spontaan mee te delen.

Inlichtingen die bij een detective berusten

Hoger zagen we dat de detective gehouden is tot een eigen vorm van beroepsgeheim. Ten aanzien van bepaalde overheden geldt er echter ook een meldingsplicht. Deze meldingsplicht bestaat erin dat de privé-detective inlichtingen moet verschaffen indien welbepaalde overheden hierom verzoeken.

60 Deze opsomming werd vastgesteld bij artikel 30 K.B. 24 maart 2000 tot uitvoering van de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen (B.S. 31 maart 2000).

61 In het tweede lid, 2° van artikel 19 is slechts sprake van de mogelijkheid om inlichtingen te 'vragen'. Uit het geheel van het artikel en uit de voorbereidende werken valt echter duidelijk op te maken dat ook hier de wetgever een verplichting tot mededeling van de gegevens wou instellen.

62 Artikel 17 van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (B.S. 9 februari 1993). Deze meldingsplicht geldt ook in het geval van artikel 12, § 3, van de wet.

63 De voorbereidende werken spreken van een 'mogelijkheid' (*Gedr. St., Kamer, 2003-2004, 383/1, 49*).

Zo kan de minister van Justitie in het kader van de bescherming van de nationale veiligheid bij de privé-detective inlichtingen over een uitgevoerde of lopende opdracht laten opvragen. De detective is gehouden hierop zonder verwijl te antwoorden voor zover de personen die zijn belast met het inwinnen van de inlichtingen, in het bezit zijn van een specifiek mandaat van de minister⁶⁴.

Alhoewel in de voorbereidende werken alleen sprake is van politiediensten als uitvoerders van dit specifieke mandaat⁶⁵, laat de wet de minister van Justitie de ruimte om de Staatsveiligheid hiermee te belasten. Aangezien het een specifiek mandaat betreft, kan men argumenteren dat de Staatsveiligheid die in een bestand opgenomen persoonsgegevens komt opvragen, in deze niet als 'ontvanger' in de zin van de WVP moet worden gezien.

Welbepaalde gegevens of inlichtingen afkomstig uit een gerechtelijk onderzoek

Het nieuwe artikel 56, § 1, zesde lid, van het wetboek van Strafvordering⁶⁶ verplicht de onderzoeksrechter om informatie en inlichtingen die in de loop van het gerechtelijk onderzoek zijn bekomen en die wijzen op een onmiddellijk en ernstig gevaar voor de openbare veiligheid en de volksgezondheid, aan de federale procureur of de procureur des Konings mee te delen. Tot daar de wet. Maar de Memorie van Toelichting gaat een stapje verder. De procureur dient die informatie door te geven aan de minister van Justitie die op zijn beurt de 'bevoegde overheidsinstantie' moet inlichten⁶⁷. Op advies van de Raad van State werd in de memorie opgemerkt dat "de informatieplicht moet worden nagekomen met inachtneming van de geheimhouding van het onderzoek, zodat de informatie die door de minister van Justitie aan de in dezen bevoegde overheden wordt toegezonden,

zich zal beperken tot hetgeen strikt noodzakelijk is voor de handhaving van de openbare veiligheid én⁶⁸ de volksgezondheid⁶⁹".

In de voorbereidende werken werd een aantal keren verwezen naar de situatie van de Veiligheid van de Staat en de ADIV. Vooral de zaak-Trabelsi, waarbij de onderzoeksrechter de burgerlijk inlichtingendienst had verboden informatie aan de ADIV mee te delen, vormde de inspiratie voor deze wetswijziging⁷⁰.

Maar al bij al ontstaat er zo een vreemde situatie. Want de wetgever was duidelijk uit het oog verloren dat het beroepsgeheim niet geldt in de relatie tussen onderzoeksrechter en inlichtingendienst. Op basis van artikel 14 van de wet op de inlichtingendiensten *kan* de onderzoeksrechter *rechtstreeks* alle inlichtingen overmaken die *nuttig* zijn vanuit de opdracht van een inlichtingendienst; op basis van art. 56 Sv. *moet* hij *onrechtstreeks* die informatie overmaken die *strikt noodzakelijk* is voor de handhaving van de openbare veiligheid én de volksgezondheid.

BESLUIT

De spelregels voor de gegevensoverdracht van particulieren en overheden naar de twee inlichtingendiensten missen duidelijkheid. Vooral bij het beantwoorden van de vraag of overheden verwerkte persoonsgegevens mogen meedelen, los van de geformuleerde doelstelling van de verwerking, dient te veel interpretatiewerk te gebeuren. En dit is niet aanvaardbaar in een materie die vanuit de bescherming van het fundamentele recht op privacy, zo belangrijk is. De problematiek van gegevensoverdracht verdient een duidelijker antwoord van de wetgever. Misschien is het raadzaam dit facet van het inlichtingenwerk mee op te nemen in een wettekst die op globale wijze de 'bijzondere opsporingstechnieken' van de inlichtingendiensten zal moeten regelen.

64 Zie hierover uitgebreid: J. CAPPELLE en W. VAN LAETHEM, *Het statuut van de privé-detective*, Brussel, Politeia, 2004, losbl.

65 *Gedr. St.*, Senaat, 1990-91, 1259/2, 62.

66 Ingevoegd bij wet van 21 juni 2004 (*B.S.*, 13 juli 2004).

67 *Gedr. St.*, Kamer, 2003-2004, 863/1, 6.

68 De twee voorwaarden moeten blijkbaar gelijktijdig aanwezig zijn (*Gedr. St.*, Senaat, 2003-2004, 690/2, 9).

69 *Gedr. St.*, Kamer, 2003-2004, 863/1, 6.

70 *Gedr. St.*, Senaat, 2003-2004, 690/2, 3-4.